

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1980

1980

BRNO 1982

ZVÍŘECÍ KOSTNÍ MATERIÁL Z HRADIŠTĚ V MIKULČICÍCH ZÍSKANÝ V
ROCE 1977
/okr. Hodonín/

Zdeněk Kratochvíl, AÚ ČSAV Brno

Studium a průběžný výzkum rozsáhlé sídlištní aglomerace ze 6. - 10. století v Mikulčicích se v roce 1977 soustředil na řešení tří důležitých otázek, z čehož vyplynul i terénní výzkum na třech různých plochách této lokality a to na celkově prozkoumané ploše 3 000 m² /Klanica 1980/. Obdobně jako v jiných výzkumných sezónách, byl získán zvířecí kostní materiál v celkovém počtu 9 088 kostních zbytků z 38 čtverců a 23 kontrolních bloků/Kratochvíl 1981/.

Z tohoto množství bylo 38,6 % neurčitelného materiálu, takže jsem získal 5 574 určitelných kostních zbytků, patřících 15 druhům domácích a divoce žijících zvířat. Druhové složení odpovídá dosavadnímu složení sídlištní fauny, stejně tak tomu je v kvantitativním zastoupení jednotlivých druhů počtem kostních zbytků, jak je patrné z tab. 1. To platí i při studiu, jež systematicky provádíme ve všech výzkumných sezónách, zaměřeném na minimální počet jedinců, jež sledujeme jednak v jednotlivých čtvercích výzkumné plochy /MPJ I/ a pak jejich sumaci, a minimální počet jedinců stanovený z celého volumenu kostního materiálu z příslušné výzkumné sezóny. Jde o materiálové podklady, jež poslouží hlubšímu vý-

Tabulka 1. Počet kostních zbytků /PK/ a stanovený minimální počet jedinců určených druhů získaný sumací z jednotlivých čtverců /MPJ I/ a z celé prošetřené plochy /MPJ II/ v absolutních a relativních hodnotách /v %/.

Tabelle 1. Die Zahl von Knochenföberresten /PK/ und die aus ihnen festgesetzte Mindestindividuenzahl der bestimmten Gattungen, die aufgrund der Summarisierung aus einzelnen Quadraten /MPJ I/ und aus der gesamten untersuchten Fläche /MPJ II/ in absoluten und relativen Werten /in %/ gewonnen wurde.

<i>Bos primigenius f. taurus</i>	1 632	29,15	103	16,91	43	13,15
<i>Sus scrofa f. domestica</i>	2 685	48,17	198	32,51	149	45,57
Ovis - Capra	910	16,33	165	27,09	95	29,06
<i>Equus ferus f. caballus</i>	72	1,29	28	4,59	4	1,22
<i>Asinus africanus f. domestica</i>	1	0,02	1	0,16	1	0,31
<i>Canis lupus f. familiaris</i>	21	0,38	4	0,66	1	0,31
<i>Felis lybica f. catus</i>	7	0,13	5	0,82	2	0,61
<i>Gallus gallus f. domestica</i>	63	1,13	23	3,78	8	2,45
<i>Anser anser f. domestica</i>	22	0,39	14	2,30	5	1,53
<i>Sus scrofa</i>	71	1,27	24	3,94	5	1,53
<i>Cervus elaphus</i>	68	1,22	24	3,94	6	1,83
<i>Capreolus capreolus</i>	11	0,20	9	1,48	3	0,92
<i>Castor fiber</i>	9	0,16	6	0,99	2	0,61
<i>Lepus europaeus</i>	8	0,14	4	0,66	2	0,61
<i>Vulpes vulpes</i>	1	0,02	1	0,16	1	0,31
Celkem	5 574	100,00	609	100,00	327	100,00
Neurčitelné	3 514					
C e l k e m	9 088					

Tabulka 2. Přehled kostních zbytků určených druhů zvířat rozdělených na jednotlivé části skeletu.

Tabelle 2. Übersicht von Knochenüberresten der bestimmten Tiergattungen, die auf einzelne Skeletteile eingegliedert sind.

	Bos primigenius f. taurus	Sus scrofa f. domestica	Ovis - Capra	Equus ferus f. caballus	Asinus africanus f. domestica	Canis lupus f. familiaris	Felis lybica f. catus	Gallus gallus f. domestica	Anser anser f. domestica	Sus scrofa	Cervus elaphus	Capreolus capreolus	Castor fiber	Lepus europaeus	Valpes vulpes	Celkem
Processus cornualis	22	-	18	-	-	-	-	-	-	-	1 ^{x/}	1 ^{x/}	-	-	-	62
Ossa cranii	117	502	56	-	-	-	-	-	-	4	2	-	-	-	-	689
Mandibula	99	489	130	1	-	2	1	-	-	3	-	1	-	-	1	727
Dentes sup.	92	38	37	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	173
Dentes inf.	39	136	27	8	-	1	-	-	-	4	3	-	1	-	-	219
Atlas	23	58	16	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	99
Axis	25	24	13	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	63
Os sacrum	12	3	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18
Sternum	-	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	5
Scapula	73	244	83	2	-	-	-	2	8	3	9	3	-	-	-	428
Humerus	94	229	111	-	-	2	-	15	2	2	8	5	2	1	-	471
Radius	112	125	101	5	-	1	-	4	2	5	11	-	1	1	-	368
Ulna	52	170	9	-	-	1	-	6	1	7	3	-	1	1	-	251
Ossa carpi	24	1	-	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	29
Metacarpus	76	69	45	8	-	-	2	-	-	5	2	-	-	-	-	207
Pelvis	85	118	54	4	-	-	-	1	-	4	4	-	1	1	-	272
Femur	73	75	19	2	-	3	2	7	2	1	5	-	1	1	-	191
Patella	12	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16
Tibia	148	182	100	7	-	2	1	19	3	11	4	-	1	3	-	481
Fibula	-	17	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	19
Ossa tarsi	26	1	1	-	-	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	31
Talus	76	51	16	3	-	-	-	-	-	5	5	-	-	-	-	156
Calcaneus	63	58	16	3	1	-	1	-	-	3	3	-	1	-	-	149
Metatarsus	66	53	23	2	-	-	-	8	2	5	3	1	-	-	-	163
Phalanx proximalis	116	27	5	6	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	156
Phalanx media	71	5	-	8	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	88
Phalanx distalis	29	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	35
Jiné	-	1 ^{h/}	-	-	8 ^{m/}	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
Celkem	1 625	2 685	910	72	1	21	7	63	22	71	68	11	9	8	1	5 574
Neurčitelné																3 514
Celkem																9 088

x/paroh h/ os hyoideum m/ metapodia

zkumu těchto vztahů, jimž v dosavadních pozorováních nebyla věnována pozornost. I v tomto materiálu jasně vykazuje největší počet kostních zbytků prase domácí, což vyjadřuje i stanovený minimální počet jedinců. Domácí zvířata představují 97% kostního materiálu, což odpovídá výsledkům z dřívějších výzkumných sezón. Divoce žijící druhy jsou zastoupeny 6 druhy, tvořícími 3% kostního materiálu. Mezi nimi mají podstatnou převahu prase divoké a jelen obecný. Jejich kostní zbytky tvoří 2,5 z uvedených 3% zastoupení kostních zbytků divoce žijících zvířat.

V tab. 2 je uveden sumární obraz o rozdělení kostních zbytků na jednotlivé části skeletu u zjištěných druhů. Porovnáním s výsledky dřívějších výzkumů můžeme konstatovat, že mezi jednotlivými výzkumnými sezónami není podstatného rozdílu a platí tu výsledky z již uveřejněných materiálových podkladů.

Literatura:

- Z. Klanica, Předběžná zpráva o výsledcích 24.sezóny výzkumu v Mikulčicích /okr. Hodonín/, PV 1977, Brno 1980, 56 - 57.
Z. Kratochvíl, Zvířecí kostní materiál z Mikulčic XIV, nálezořá zpráva. Archiv AÚ ČSAV v Brně. 1-193.

Tierknochen aus dem Burgwall in Mikulčice im Jahre 1977 /Bez. Hodonín/. Die Untersuchung der Siedlungsagglomeration in diesem Grabungsjahr verlief auf drei Flächen dieser Lokalität. Die Tierknochen wurden aus 38 Quadraten und 23 Kontrollblöcken geborgen. Die gewonnene Menge des Knochenmaterials /PK/ und seine quantitative Vertretung bei einzelnen Gattungen enthält Taf. 1, wo gleichfalls die Mindestindividuenzahl festgestellt ist, durch Summarisierung aus den einzelnen Quadraten und Bestimmung aus dem gesamten Umfang des Knochenmaterials /MPJ, II/. Die Einteilung der Knochenreste auf einzelne Teile des Skelettes ist auf Taf. 2 angeführt.

VÝZKUM V PRUŠÁNKÁCH V ROCE 1980

/okr. Hodonín/

Zdeněk Klanica, AÚ ČSAV Brno

Čtvrtá sezóna výzkumu slovanských pohřebišť z 8. - 11. století a pravěkých i slovanských sídlištních objektů na nalezišti, rozkládajícím se těsně za posledními zařízeními JZD Prušánky, vlevo od silnice do Moravského Žitkova, přinesla další pozoruhodná zjištění /nāl. zpr. AÚ ČSAV, č.j. 558/81/.

Na I. pohřebišti byly prozkoumány hroby, umístěné na jeho západním okraji, čímž se ohraničil celý prostor pohřebišť s výjimkou jižní strany, kam hroby pokračují i do neprozkoumané plochy. Prozkoumaná skupina hrobů navazuje bezprostředně na ostatní část hřbitova a má proti ostatním na pohřebišti některé zvláštnosti, především pokud se týká skladby nálezů. Poněkud častější jsou zde sekery a ostruhy /hr. 254, 258/, ve dvojhrobě 275 bylo kopí, železné šípky a nádoba se značkou - vedle muže ležící žena měla jen jednoduché měděné kroužky v uších. Hroby 289 a 282 přinesly kování věder. Z ženských patřil k nejbohatším hr. 268 se stříbrnými náušnicemi. Hrob 273 byl značně rozměrný /215 x 137 cm, hloubka 172 cm/, s poměrně dobře rekonstruovatelnou dřevěnou rakví. Obsahoval zbytky dětské kostry, ozdobené litým měděným nákrčnickem, dvojitou šňůrou celkem 99 korálů, párem stříbrných náušnic a měděných hladkých gombíků. V hrobě byla nalezena jednoduše profilovaná nádoba, zdobená hustými vlnicemi a kosti kuřete. Ze zvláštností pohřebního ritu sluší se jmenovat další případy hrobů s výklenky /hr. 250, 252, 261, 263, 294/, jejichž počet na I. pohřebišti dosáhl čísla 18. V některých případech bylo možno při výzkumu pozorovat zbytky dřevěné přepážky, která oddělovala hrobovou jámu od výklenku, přičemž kostra byla někdy uložena v hrobové jámě, jindy ve výklenku.

Pravěké sídlištní objekty, většinou unctioné, byly podobně jako v letech minulých, nepravidelně rozmístěny na ploše pohřebišť. Na západním okraji I. pohřebišť byly ovšem nalezeny také objekty se slovanskou hradištní keramikou, většinou se hlásící ke starším tvarům. Zajímavá byla skupina velmi mělkých objektů /o. 71, 70, 55/, které vedle keramiky obsahovaly i množství úlomků přepálených kostí. Mnohem výraznější v tomto směru byl obj. 60, oválná jáma s podobnou výplní jako předchozí objekty, navíc však se zachovalým místem hranice na dně, projevujícím se do červena vypálenou pravidelnou čtvercovitou plochou. Nelze vyložit, že jde o stopy žárového pohřbívání, rozhodující slovo však musí říci antropologický rozbor přepálených kostí.

II. pohřebišť, umístěné 200 m jihozápadně od I. pohřebišť, bylo v roce 1980 zkoumáno ve dvou skupinách, vzájemně od sebe vzdálených asi 30 m. Plošným odkryvem první skupiny ležící severozápadně od druhé skupiny hrobů II. pohřebišť bylo zjištěno, že hroby, obklopující pohřeb bojovníka s mečem, nepokračují dále na sever. Byly zde nalezeny další dva hroby s ostruhami /hr. 311, 312/ a zjištěno pravděpodobné pokračování skupinky jihozápadním směrem.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1980

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: akademik Josef Poulík
Redaktoři: Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Říhový
Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby: A. Malinková
Na titulním listě: stříbrná mince z mladohradištního hrobu v Mušově
Tisk: Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo: ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis: 450 kusů - neprodejně